

Nr 100.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en professur i flygteknik vid tekniska högskolan m. m. (2:a avd.)

I den till riksdagen den 4 januari 1928 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 120, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående inrättande av en professur i flygteknik vid tekniska högskolan m. m., i riksstaten för budgetåret 1928—1929 beräkna:

dels en ökning av det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan, nu 692,800 kronor, med 8,500 kronor till 701,300 kronor,

dels ock till påbörjande av uppförandet och inredandet av ett flygtekniskt laboratorium ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 17 februari 1928 avlåten proposition, nr 96, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A. beträffande tekniska högskolan:

1. besluta, att vid tekniska högskolan skall från och med den 1 juli 1928 inrättas en professorsbefattning i flygteknik med enahanda avlönings- och pensionsförmåner, som äro förenade med övriga professorsbefattningar vid högskolan, och med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

2. *dels* öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan upptagna förslagsanslaget till avlöningar till professorer, nu 397,500 kronor, med 11,500 kronor till 409,000 kronor;

dels ock vidtaga de ändringar i den i staten för tekniska högskolan under rubrik: Befattningshavare å ordinarie stat upptagna anmärkningen, att professorsbefattningarna vid högskolan angivas till 36 samt att under 36) ytterligare en professur införes med ämnesområde: flygteknik;

3. minska det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan

upptagna anslaget till arvoden till speciallärare, nu 107,500 kronor, med 3,000 kronor till 104,500 kronor samt

4. öka det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan, nu 692,800 kronor, med 8,500 kronor till 701,300 kronor.

B. beträffande uppförandet och inredandet av ett flygtekniskt laboratorium:

till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag å tekniska högskolans område vid Valhallavägen i Stockholm av ett flygtekniskt laboratorium samt till inredande och utrustning av nämnda laboratorium i huvudsaklig överensstämmelse med av de i statsrådsprotokollet omnämnda sakkunniga framlagda beräkningar och förslag bevilja ett belopp av 355,000 kronor samt därav såsom extra reservationsanslag anvisa för budgetåret 1928—1929 ett belopp av 50,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Frågan om inrättande av en professur i flygteknik vid tekniska högskolan har upprepade gånger av högskolans myndigheter framlagts till Kungl. Maj:ts prövning. I avvaktan på en närmare utredning av spörsmålet och särskilt av frågan om de yttre betingelserna för ämnets representerande vid högskolan har emellertid frågan kommit att uppskjutas, och först sedan en dylik utredning kommit till stånd genom särskilda för ändamålet tillkallade sakkunniga, har nu förslag i ämnet förelagts riksdagen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär till en början inrättande vid högskolan av en särskild professur i flygteknik, i samband varmed det nuvarande arvodet å 3,000 kronor åt en speciallärare i detta ämne skulle upphöra att utgå.

Vidare föreslår Kungl. Maj:t anslag till uppförande och inredande av ett flygtekniskt laboratorium, avsett att såväl tjäna undervisningen och den fria vetenskapliga forskningen som vara till gagn för industrien och försvarsväsendet. Laboratoriet skulle förläggas på närmare angiven plats inom tekniska högskolans område vid Valhallavägen och kostnaderna för byggnaden beräknas till 215,000 kronor samt för utrustningen till 140,000 kronor, tillhoppa alltså 355,000 kronor.

Utan att förslag därom ansetts böra nu föreläggas riksdagen, har departementschefen i statsrådsprotokollet ingått på frågan om det flygtekniska laboratoriets blivande organisation och förvaltning. Ett självständigt »statens flygtekniska institut» skulle inrättas, vars ledning skulle omhänderhavas av en särskild styrelse, i vilken de olika intressena — den tekniska undervisningen och den vetenskapliga forskningen, flygvapnet, kommunikationsintressen och den civila flygindustrien — skulle vara representerade. Institutets verksamhet skulle framdeles draga särskilda kostnader, avseende perso-

nal och materiel, i förra avseendet — utöver vad som skulle i form av avlöningar, till professor, förste assistent och laboratorievaktmästare uppföras å tekniska högskolans stat — beräknade till 23,000 kronor och i senare avseendet — utöver ett belopp av 7,500 kronor, som skulle påföras högskolans materiellanslag — beräknade till 18,500 kronor.

På grund av de skäl, som i statsrådsprotokollet anförts, har utskottet ansett sig böra förorda den del av förslaget, som avser inrättande av en särskild professur i flygteknik vid tekniska högskolan och vad därmed står i samband.

Utskottets
yttrande.

Gentemot förslaget om det flygtekniska laboratoriet däremot finner utskottet vissa betänkligheter kunna resas. Det nu föreslagna laboratoriet synes utskottet planlagt i en, allt för vid ram och med det ifrågasatta läget ägnat att menligt inkräkta på tekniska högskolans egen utveckling; ävenledes vill utskottet framhålla det olämpliga i att lägga en institution av detta slag så nära ej endast högskolan utan framför allt de sjukvårdsinrättningar, som här äro belägna, alldenstund det buller, som givetvis måste uppkomma vid övningar och försöksanordningar inom laboratoriet, ej kan undgå att inverka störande på den verksamhet, som utövas å närgränsade högskoleinstitutioner och på lugnet vid sjukhusen. Men även frånsett nu nämnda förhållande, förefaller det utskottet, som om det föreslagna laboratoriet och det i samband, härmed ifrågasatta flygtekniska institutet innebure en organisation av allt för stora mått i förhållande till övriga vid högskolan representerade ämnesgrenar, av vilka ett flertal torde få anses vara av en betydligt större vikt för landets näringsliv än det nu föreslagna nya ämnet. Den institution, varav en professor i flygteknik vid högskolan givetvis är i behov, torde lämpligen, såsom jämväl de sakkunnige alternativt omnämnt, böra anordnas i proportion till de övriga institutionerna vid högskolan och i likhet med dessa ingå såsom en del i högskolans allmänna organisation. Frågan om ett flygtekniskt laboratorium av den omfattning och med de uppgifter, som i statsrådsprotokollet angivas, synes vara av beskaffenhet att böra betraktas såsom ett fristående spørsmål, om vilket utskottet i detta sammanhang icke vill yttra sig och vars lösning icke med nödvändighet torde böra göras beroende av anordnandet av undervisning och forskning i ämnet vid högskolan. Med hänsyn till karaktären av ett sådant institut och dess ändamål att i första hand tjäna försvarsväsendets och även näringslivets intressen torde i allt fall eventuella anslag till, detsamma icke böra uppföras under åttonde huvudtiteln, och ej heller torde ett dylikt institut böra förläggas till tekniska högskolans område.

Utskottet hemställer alltså,

- att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag,
a) besluta, att vid tekniska högskolan skall från och med den 1 juli 1928 inrättas en professorsbefattning i flygteknik

med enahanda avlönings- och pensionsförmåner, som äro förenade med övriga professorsbefattningar vid högskolan, och med skyldighet för befattningens innehavare att vara underkastad de för dessa förmånens åtnjutande fastställda villkoren och bestämmelserna;

b) *dels* öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan upptagna förslagsanslaget till avlöningar till professorer, nu 397,500 kronor, med 11,500 kronor till 409,000 kronor,

dels ock vidtaga de ändringar i den i staten för tekniska högskolan under rubrik: Befattningshavare å ordinarie stat upptagna anmärkningen, att professorsbefattningarna vid högskolan angivas till 36 samt att under 36) ytterligare en professur införes med ämnesområde: flygteknik;

c) minska det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan upptagna anslaget till arvoden till speciallärare, nu 107,500 kronor, med 3,000 kronor till 104,500 kronor samt

d) öka det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan, nu 692,800 kronor, med 8,500 kronor till 701,300 kronor;

e) avslå Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser uppförandet och inredandet av ett flygtekniskt laboratorium.

Stockholm den 27 april 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, C. P. V. Nilsson i Gränebo, J. G. Waller, C. A. Carlsson i Gävle, E. A. Hallin, C. I. Asplund, J. B. Johansson i Fredrikslund och Oscar Olsson;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blädinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, E. Kristensson i Göteborg, C. Lindskog och P. C. Jonsson i Eskilstuna.

Reservationer:

av herr *Oscar Olsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition;

av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Carlsson-Frosterud*, *Olsson* i Blädinge, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Törnkvist* i Karlskrona och *Kristensson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts proposition;

av herrar *Asplund* och *Anderson* i Råstock, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»På grund av — — — — — i samband.»

»Gentemot förslaget — — — — — lugnet vid sjukhusen.

Frågan om ett flygtekniskt — — — — — och ej heller torde ett dylikt institut behöva förläggas till tekniska högskolans område.»

